

Fullersta Fastighets Forum3

MEDLEMSINFORMATION FRÅN FULLERSTA FASTIGHETSÄGAREFÖRENING

• OKT 2019

- **Myndighetens nonchalans mot små föreningar.**
- **Fullerstaån för 8000 år sedan.**
- **Helenas Mässblickar.**
- **Inbrottssignal till tjuven.**
- **Ny damm anläggs vid Kyrkdammen.**
- **Vårdkasar gamla varningssignaler.**
- **Regndans kring miljödebatten.**

Ordföranden har ordet

Hundraårsjubileum och tvåvägskommunikation

Sommaren är inte över fast löven börjar gulna på björkarna. Det kan tyda på att grundvatten nivå är för låg. FFF-Forum hade flera artiklar om just vattenfrågor i föregående nummer av tidningen. Det senaste numret som medlemmar har fått i brevlådan ser lite annorlunda ut.

Fullersta fastighetsägareföreningen publicerade nyligen ett exklusivt och påkostat jubileumsnummer av FFF-Forum, som handlar om Fullerstas historia. Det gjordes med syftet att markera föreningens hundraårsfirande. Att publikationen är en papperstidning beror på att många av FFFs medlemmar föredrar föreningsinformationen tryckt på papper, även om föreningen satsar lika mycket på digitala media, som t.ex. Facebook, websidor, twitter, e-post, mm. Därför vill FFFs styrelsen värna om den egna och oberoende tidningen, vars kvalitet och innehåll uppskattas av många medlemmar. Detta kan vara en av de ingredienser som skapar föreningsnytta och medlemsnytta, genom att tillvarata medlemmarnas gemensamma intressen, bidrar till trivseln, tryg-

ghet och ger information om viktiga händelser. Att bli informerad är viktigt och kanske ännu viktigare är att informera andra. Det är kanske det som kallas för en tvåvägskommunikation. En sådan kommunikation uppstår när medlemmarna förmedlar information till föreningen och styrelsen i olika sammanhang, där föreningens agerande kan behövas.

I och med det uppmanas alla FFFs medlemmar att i tid komma med frågor och informera FFF om pågående eller kommande ärenden där FFFs agerande kan behövas. Om informationen kommer i tid så skapas utrymme för eventuell utredning som leder till en bättre hantering av t.ex. yttranden, mm. I och med det hoppas FFF att sprida lite glädje med en, i dubbel bemärkelse, historiskt tidskrift som kan vara bra att ha som referens och kanske dela med andra intresserade av traktens historia.

Tveka inte att ta kontakt med FFF och informera styrelsen om ärenden som kan vara av intresse för dig eller flera medlemmar. FFF kan agera effektivare om rätt information kommer fram i rätt tid.

Vi ber dig att kontakta föreningens ordförande, Göran Lande eller viceordförande, Eira Wirén, om du saknar jubileumsutgåva av tidningen.

*Med vänlig hälsning
Göran Lande*

FULLERSTA FASTIGHETS- ÄGAREFÖRENING

Etablerad 1919
c/o Eira Wirén
Fullerstavägen 35
141 44 Huddinge

E-post:
info@fff-fullersta.se

Årsavgift
150 kronor
Bg 218-0313

Ange OCR-nummer eller
namn och mail/adress

FFFs hemsida
www.fff-fullersta.se

Styrelse-
förteckning 2018

Ordförande

Göran Lande
Lindängsvägen 3
0705-26 26 18

Vice ordförande och ekonomiansvarig

Eira Wirén
Fullerstavägen 35
076-024 12 65

Sekreterare

Jennifer Severin
Stambanevägen 37
072-544 64 04

Ledamöter

Åsa Toll
Rosstigen 5,
070-168 22 67

Johnny Claesson
Fullerstavägen 34
070-557 70 06

Leif Johansson,
Ringvägen 41
070 593 94 39

Anders Norrback Bornholm
Norrängsvägen 2
Tel. 08-655 43 78

Suppleanter

Björn Lycking,
Fullerstavägen 31,
070 781 46 23

Anders Lodin,
Lindängsvägen 6,
070 972 12 42

Vakant

Kommittéer i FFF

Bygg/Trygghetskommittén

Göran Lande
Åsa Toll - sammankallande
Leif Johansson
Johnny Claesson
Björn Lycking

Kommittén för It

Åsa Toll
Anders Lodin

Marknadsföringskommittén

Eira Wirén
Leif Johansson

Redaktionskommittén

Göran Lande, ansv utgivare
Eira Wirén, sammankallande
S.A.M. Reklam, produktion

Aktivitetskommittén

Jennifer Sewerin

Revisor

Katja Eppe-Pålsson
Ringvägen 50,

FULLERSTA FASTIGHETS- FORUM

Ansvarig utgivare:

Göran Lande
Utgivningsbevis nr 25315

Organ för Fullersta
Fastighetsägareförening
Utgivningsplan:

Fyra ordinarie nr per år -
mars, juni, sept/okt, dec.
Upplaga: cirka 3 100 ex

Produktion

S.A.M. Reklam

Bilden fotograferad i Fullersta där den nya Kyrkdammen ska anläggas. Bara 100 meter från Huddinge centrum.

Ny damm anläggs vid Kyrkdammen

*A*n utmed Åvägen är en kvarleva av ett vattendrag som dränerade Gömmaren. Idag är det en mindre bäck, en rännil ur sjön, som börjar vid sjöns östra utlopp och rinner förbi Dammtorp och Marielund mot Fullerstakvarn dammen och vidare mot Fullerstaån. Vattnet rinner vidare förbi Källbrinksdammen och Kyrkdammen, genom en kulvert under Huddinge centrum och till sjön Trehörningen i Sjödalen.

Huddinge Vatten AB/Stockholm Vatten och Avfall har sedan 1998 vidtagit åtgärder kring kvarndammen vid Fullersta, Källbrinksdammen och Kyrkdammen med tillhörande anläggningar med syftet att förhindra översvämningar vid bebyggelsen längs Åvägen. Anläggningarna som byggdes och restaurerades har dimensionerats främst med tanke på s.k. flödesutjämning. Anläggningarna utformades också för att fördröja och i någon mån rena förorenat dagvatten (regnvatten som rinner på vägar och tak mm) innan det rinner vidare till

sjön Trehörningen i centrala Huddinge.

Nyligen delades ut information om att en ny, mindre damm, en s.k. fördamm, anläggs vid Kyrkdammen. Den nya dammen ska ersätta det dike som idag går mellan Åvägen och Norrängsvägen. Genom utbyggnad av dammen vill kommunen förbättra vattenkvalitet och miljön.

I samband med utbyggnaden besiktas närliggande fastigheter med syfte att dokumentera fastigheternas skick och förebygga eventuella skaderisker i samband med markarbeten. (det som görs är en s.k. sprickbesiktning och eventuell vibrationsmätning om det behövs).

Själva byggnationen, besiktningar och andra kringåtgärder görs för att skydda bygansvarige från eventuella klagomål. Dessa åtgärder ska inte medföra några kostnader för närliggande fastigheter. Arbetets omfattning kan påverka gång- och cykeltrafiken. Utförligare information går att få från Christer Berg, byggleddare på 070-5509972

Med vänlig hälsning/Göran

§ Myndighetens skyldighet att besvara förfrågningar

En ny förvaltningslag som gäller alla kommuner, landsting och statliga verk trädde i kraft den 1 juli 2018.

Den nya lagen är tänkt att stärka den enskildes ställning vid kontakt med myndigheter genom enklare och modernare regler, ökad rättssäkerhet samt snabbare ärendehantering.

Den nya förvaltningslagen innehåller även krav på myndigheternas agerande vid långsam handläggning och myndigheterna har fått ett utökat ansvar att lämna information om långa handläggningstider. Alla förvaltningsmyndigheter har en så kallad serviceskyldighet gentemot alla enskilda individer. Denna skyldighet framgår av Förvaltningslagen 4-5 §§. Serviceskyldigheten innebär bl. a att myndigheten är skyldig att svara på frågor från enskilda så snart som det är möjligt. Varje myndighet är skyldig att kunna ta emot frågor både via post och e-post. Myndigheten får dock själv avgöra i vilken form svaret skall lämnas. Men principen är att enskilda ska alltid få svar av myndigheter.

I 4§ st. 2 FL, regleras frågor från enskilda som skall *besvaras så snart som möjligt*. Detta innebär att det åligger ett stort ansvar på myndighetspersonalen att avgöra vad som är att betrakta som "så snart som möjligt". En bedömning måste således göras utifrån frågans karaktär och omfattning. Dock gäller att oberoende av om frågan är av komplicerad art skall något form av svar lämnas till den enskilde. Myndigheten bryter mot lagen om den inte svarar på t.ex. frågor eller yttranden. Ett svar som dröjt mer än tre dagar bör ses som tecken på undermålig service och

betraktas som oacceptabelt! Dröjer ett svar längre en så torde det nog betraktas som att myndigheten i fråga brustit i sin serviceskyldighet (gäller framför allt om frågan är av enkel karaktär).

Enligt Skatteverket sägs följande om myndighetens skyldighet att besvara förfrågningar: "En myndighet måste lämna någon form av svar på en förfrågan, (4§ 2 st. FL). Om myndigheten inte kan eller bör svara på frågan ska myndigheten meddela frågeställaren det. Alla svar ska lämnas så snabbt som möjligt."

Att svara så snart som möjligt innebär inte att frågan/ärendet behöver vara löst. Det räcker med att svara med någon lämplig variant av följande mallformulering: "Hej! Jag har läst ditt brev och återkommer så snart jag kan lämna besked om din fråga"

Den som vänder sig till en myndighet med en fråga av invecklat slag kan naturligtvis inte räkna med ett svar omgående, men myndigheten bör å andra sidan organisera sin verksamhet så att svaret inte dröjer i månader.

Serviceskyldigheten är inte obegränsad; myndigheten avgör själv i vilken utsträckning det kan vara lämpligt att ge hjälp, i vilken form den ska svara på frågor osv. Myndigheten bör dock normalt alltid lämna någon form av svar. I den mån det är möjligt och lämpligt bör myndigheten givetvis lämna svar på de frågor som rör myndighetens verksamhetsområde.

Myndigheten ska på begäran lämna upplysningar om sina handläggningsrutiner och ge information om handläggningen av ett ärende som finns hos myndigheten, om det inte finns något sakligt motiverat hinder mot detta, t.ex. sekretesskäl. Att hänvisa

frågeställaren till att ta del av information på myndighetens webbplats på internet räcker normalt inte, bl.a. med hänsyn till att alla inte har tillgång till internet (se JO:s uttalande i 2003/04:JO1 s. 447, dnr 3046-2001).

Om myndigheten inte kan lämna svar inom rimlig tid bör den enskilde få besked om att myndigheten mottagit förfrågan och, om möjligt, besked om beräknad tid för handläggningen.

Beträffande tiden för handläggningen av ärenden sägs i FL 7 §: "Varje ärende där någon enskild är part skall handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Vid handläggningen skall myndigheten beakta möjligheten att själv inhämta upplysningar och yttranden från andra myndigheter, om sådana behövs. Myndigheten skall sträva efter att uttrycka sig lättbegripligt. Även på andra sätt skall myndigheten underlätta för den enskilde att ha med den att göra."

Om svaret inte kan lämnas inom rimlig tid bör den enskilda få besked om att myndigheten har mottagit frågan och om möjligt besked om beräknad tid för handläggning..

Flertal medlemmar av Fullersta Fastig-

hetsägareförening, har på senare tid framfört klagomål på att Huddinge kommun inte svarar på frågor och yttranden.

Flera medlemsgrupper begärde hjälp av föreningen för att få bättre kommunikation med kommunen. Än så länge har det resulterat bara i en träff med en politiker under senaste årsmöte. Men vi hoppas på flera möten, bättre tillgänglighet och att våra frågor blir besvarade i tid.

FFFs syfte är att värna om sina medlemmar och ser det som sin skyldighet att påtala brister i den kommunala handläggningen. Vi tror på att insikt om brister är det första steget till förbättring.

FFF kräver i och med detta, svar från kommunen. Ska vi ha en dialog med kommunen så erfordras att båda parter deltar i skrivelserna enligt JO:s riktlinjer. Ett sådant svar skulle uppfattas av FFFs medlemmar som ett steg i rätt riktning när det gäller komunal service enligt JOs direktiv.

Referenser: Förvaltningslag (2017:900), SFS nr: 2017:900, Justitiedepartementet.

(Ref. JO:s beslut)

Göran Lande, den 21 juli 2019

Regndans kring miljödebatten

Jordens atmosfär håller på och blir varmare och boven i drama är den stigande halten av växthusgaser. Sverige försöker föregå med gott exempel, men bidraget kan bli högst en promille som är mycket lite i jämförelse med vad klimatjättarna som Kina, USA och Indien skulle kunna åstadkomma. Det saknas vilja och motivering eftersom klimatdebatten är ofokuserad och saboteras av ignorans. Det är inte bra. Vi kan bara konstatera att förbättringspotentialen är enorm.

I en tidigare artikel talade vi om anpassningsbehovet till pågående klimatförändringar. Det betyder i klartext att samhället måste anpassas till mer extrema väderhändelser än idag. Översvämningar och värmeböljor kommer att bli vanligare i framtiden. Vi bevittnade detta under sommaren 2018. Det är sannolikt att vi får intensivare och längre perioder av torka jämfört med tidigare. Extrem väder blir allt vanligare.

Klimatförändring med stigande medeltemperatur, ökad mängd nederbörd,

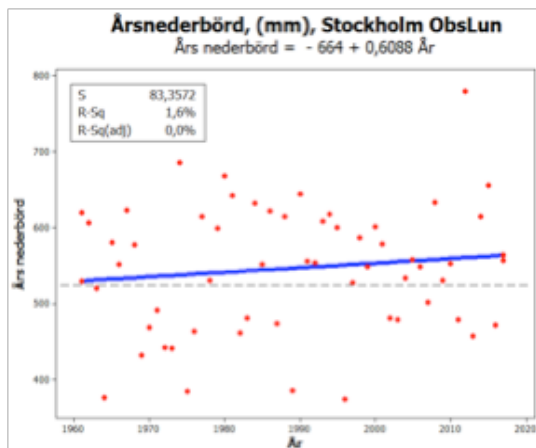
förhöjda vattennivåer i sjöar och hav, vilket kommer att leda till flera negativa och kostsamma konsekvenser för hela samhället. Bebyggelse, infrastruktur och tekniska försörjningssystem måste därför anpassas för att klara dagens extrema väderhändelser som blir mer frekventa. Det kommer att krävas åtgärder för att skydda miljön, människors liv, hälsa och egendom från skogsbränder, vattenbrist, översvämningar och stormar.

Alla måste börja tänka på vad ett förändrat klimat kan medföra. Tiden är mogen för, enskilda fastighetsägare att göra egna riskanalyser och vidta praktiska åtgärder, för att hantera olika typer av klimatrelaterade krissituationer.

Årsnederbörd

Definitionen på nederbörd är att det uppmätts minst 0,1 mm nederbörd på ett dygn. Nederbörden registreras av SMHI och mätningarna omfattar all nederbörd, både regn och snö. Hos SMHI finns data från 1961 och är basen för de statistiska beräkningar som

presenteras här. De lokala, men ibland stora variationer i nederbörd som noterades under 2018 är ett nytt problem vid bestämning av den årliga medelnederbörden för mätstationer. Figur nr 1 visar att variationen i nederbörd kan vara stor från år till år. Trenden för perioden 1961-2018 visar dock på en viss ökning av årsnederbörden i Stockholm, +6 %. Om man tittar på medelvärde för de senaste tio åren ses en tydligare trendökning i nederbörd. Årsnederbörden för 2017 var 557 mm, vilket är nära medelvärdet för referensperioden. Årsnederbörden för 2018 avviker med ca 40 % från det normala. (Källa: SMHI).

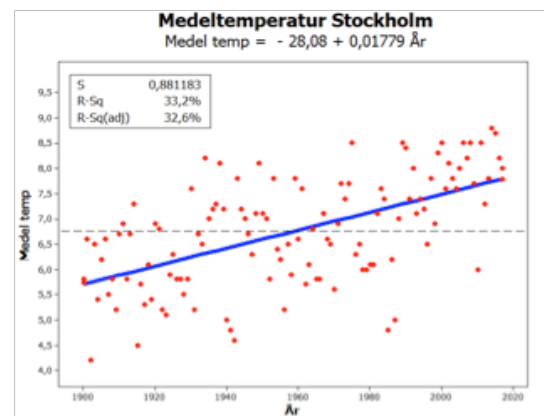
Figur nr 1. Tidsserien visar att variationen i nederbörd kan vara stor från år till år. Trenden för perioden 1961-2018 visar på en viss ökning av årsnederbörden i Stockholm, +6 %. Om man tittar på medelvärdet för de senaste tio åren ses en tydligare trendökning i nederbörd.

Årsmedeltemperatur

Den beräknade trendlinjen i figur nr 2, (heldragen, blå linje), visar tydligt att årsmedeltemperaturen i Stockholm har stigit sedan 1900-talets början. Medelvärdet för referensperioden 1961-1990 var 6,6°C, (streckat svart linje), vilket kan jämföras med medelvärdet för perioden 1991-2015 som var 7,8°C. Stigning med ca 1,2 grader på 24 år. Juli 2018 blev 3-5 grader varmare än normalt och på de flesta håll därmed den allra varmaste perioden som hittills registrerats. Den allra högsta månadsmedeltemperaturen återfanns i Stockholm med 22,5°. Detta är

med god marginal rekord för Stockholms 262-åriga mätserie, och för övrigt den högsta månadsmedeltemperatur som överhuvudtaget noterats i Sverige!

En av orsakerna är att uppvärmningen av jordatmosfären vid polerna är större än vid ekvatorn och det stör systemet av s.k. jetströmmar, vindar som åstadkommer omväxlingar i låg- och högtryck. Dessa vindar saktar ner på grund av uppvärmningen och vi får samma, oförändrat väder under längre perioder än vad vi är vana vid. I klartext betyder det att vi får längre perioder av värmeböljor med torka och längre perioder av arktiskt kyla som tränger undan det vanligt moderata, milda, atlantklimatet.

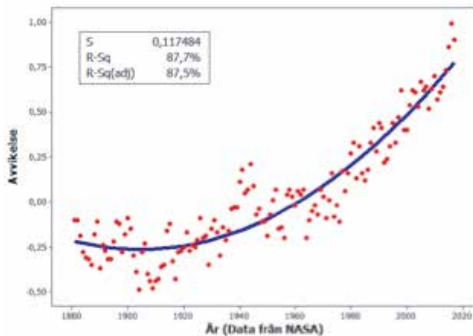
Figur nr 2. Den beräknade trendlinjen, (heldragen, blå linje), visar tydligt att årsmedeltemperaturen i Stockholm har stigit sedan 1900-talets början. Medelvärdet för referensperioden 1961-1990 var 6,6°C, (streckat svart linje), vilket kan jämföras med medelvärdet för perioden 1991-2015 som var 7,8°C.

Global mätning av anomalier hos medeltemperaturen

Den globala uppvärmningen är föremål för en pågående diskussion bland forskare, statsöverhuvuden, mm. Därför använder vi oss av original data publicerad av NASA/GISS, för att minska risken för missuppfattning och missuppfattning. I diagrammet nedan, (Se figur nr 3), visas förändringen i den globala ytemperaturen i förhållande till genomsnittstemperaturen 1951-1980. Sjutton av de 18 varmaste åren under perioden

av 136 års observationer, har inträffat sedan 2001, med undantag för 1998. År 2016 har rankas fram till 2018 som den varmaste. (Källa: NASA / GISS). Refererad forskning är i stort sett förenlig med liknande rapporter som utarbetats av Climatic Research Unit och National Oceanic and Atmospheric Administration. Tidsserien nedan, i figur nr 3, visar fem års genomsnittlig variation av globala yttemperaturer.

Trend - global temp. avvikelse 1880 - 2018
 $-0,19 = 297,0 - 0,3121 \cdot 1880 + 0,000082 \cdot 1880^2$

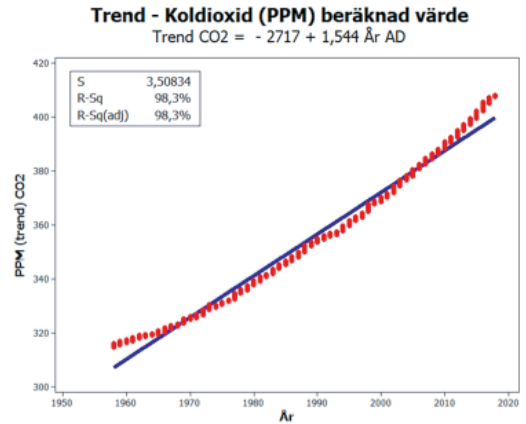
Figur nr 3. Trend – global temperaturavvikelse, visar på förändringen i den globala yttemperaturen i förhållande till genomsnittstemperaturen 1951-1980.

Koldioxid i luften

Koldioxid i luften anses vara huvudorsaken till den uppvärmning av jordens atmosfär som kallas för global warming. Koldioxid (CO₂) är en viktig växthusgas, som frigörs genom mänskliga aktiviteter som avskogning och förbränning av fossila bränslen, liksom naturliga processer som andning och vulkanutbrott.

Diagrammet i figur nr 4 visar stigningen av de atmosfäriska koldioxidnivåerna uppmätta vid Mauna Loa Observatory, på Hawaii, under senare år. Diagrammet visar koncentrationen av koldioxid i delar per miljon (ppm), över tiden. Trend för ökningen av koldioxid. CO₂ visas som blå linje och mätdata i röd

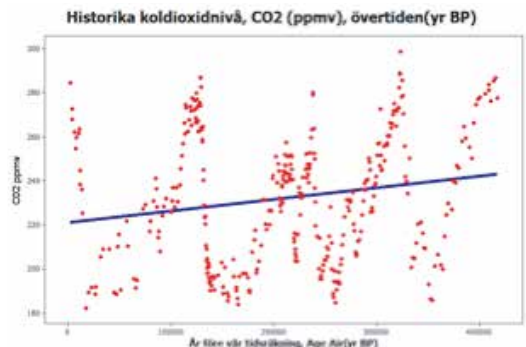
Det är ingen tvekan om att koldioxidnivåerna stiger för närvarande och är högre än tidigare uppmätta eller beräknade. Därtill

Figur nr 4. Diagrammet visar atmosfäriska koldioxidnivåer mätt vid Mauna Loa Observatory, på Hawaii, under senare år, med genomsnittlig säsongscykel borttagen.

kan finnas flera orsaker och tänkbara komplexa förklaringar. Det intressanta är att de historiska koldioxidnivåerna har varierat kraftigt under tidigare perioder med spännvidden på över flera hundra tusen år. Figuren nr 5 visar hur nivåerna har varierat med tiden och att variationen har varit betydande.

Variationen har uppkommit i samband med naturliga klimatförändringar orsakade av de långsamma variationerna hos instrålningen av solljus till jordytan, orsakade av regelbundna förändringar av jordens rörelser kring solen och kring sin egen axel. Dessa inverkar på jordens klimat och anses vara upphovet till de senaste årmiljonernas skiftningar mellan istider och mellanliggande varmare interglacialer.

Figur nr 5. Variation av koldioxidnivåerna under de tre senaste iscyklerna, som rekonstrueras från iskärnor, under perioden av 400 000 år fram till nutiden. (Ref. M. Milanković).

Trots politiska försök att misstolka klimatutvecklingen, så tror vi att människan fortfarande kan påverka den negativa utvecklingen av klimatet. Klimatförändring kan inte köpas med utsläppskvoter och koldioxiden i luften kan inte minskas med bara ord. Man borde tro att människan är sansad och intresserad av en bra hushållning med planetens resurser och måna om den miljö som vi ska lämna till våra barnbarn.

Den pågående miljödebatten liknar en regndans, där man ägnar mycket tid åt att förbättra dansstegen, trots att dansen inte påverkar vädret. Att beskatta utsläppen minskar inte koldioxidhalten. Det dövar bara samvetet och legitimerar fortsatt miljövidrigt beteende. Det finns gott om reella miljöfrågor, som vi faktiskt kan göra något åt. Därför är det klokt att skilja på åtgärder som bara får oss att känna oss goda från dem som också gör skillnad.

©Göran Lande, 21 augusti 2018

Höstbruket

Vädret, träden, gräset och trädgård visar att hösten är här. Det är dags att sätta igång med höstbruket. Gillar man inte att gräva i landet varje år, så kan man nöja sig med att rensa bort ogräs och täcka jorden med de nykrattade löven. Har man tålamod så finns det också en variant på att "gräva" i trädgårdslandet. Man täcker ytan som ska bli odlingsbädd med ofärgat papper/tidningspapper. Ovanpå pappret lägger man ut ett lager gödsel och täcker alltihop med ca 30 - 40 cm löv. Löven ska ligga hela nästa år ända fram till nästkommande vår löven kommer då att vara hopsjunkna och väl genomarbetade av mask och andra nyttiga organismer. En sämre variant är att täcka landet med svart plast eller presenning. Det är dåligt för maskarna som blir skrämda istället för att lockas till landet.

Hösten är också kompostens tid. Det finns metoder som på ett enkelt sätt hjälper till att framställa en fin och bra kompost. Det viktigaste när man anlägger en kompost är att se till att den blir väl skiktad och att varven är varierade. Man ska undvika en blöt hög med enbart köksavfall eller gräs, eller annat torrt och alltför lättdränerat material. När komposten är färdig täcker man den helst med ett lager jord. Komposten bygger på samverkan av olika levande organismer som utvecklar värme. Jordlageret ovanpå fungerar som isolering och skydd.

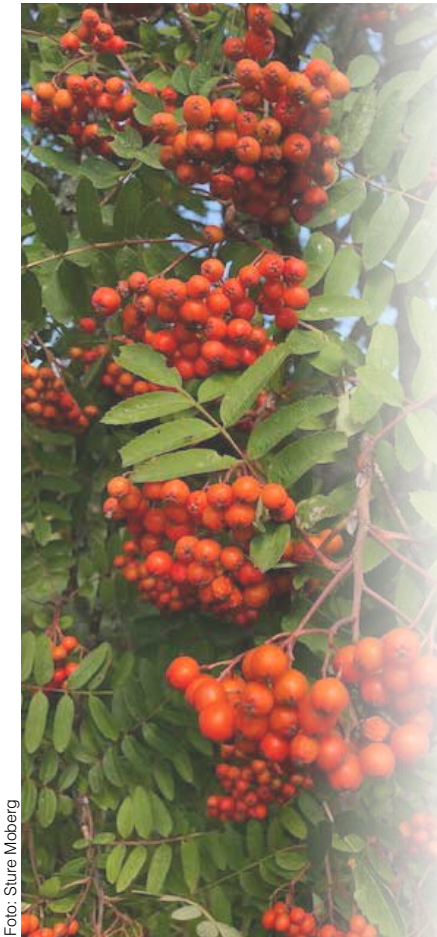

Foto: Sture Moberg

Helena Stjernstedts MÄSSBLICKAR

RHS Chelsea Flower show

Under våren besökte jag RHS Chelsea Flower show i London, en årligt återkommande trädgårdsutställning i London. Utställningen har ordnats sedan 1912 och är en av världens mest kända trädgårdsutställningar. Det är en stor folkfest och i kringliggande delar i London så hänger affärsinnehavare på och smyckar utanför sina butiker med vackra blomsterarrangemang. Utmärkande för i år: mer ”naturliga” planteringar, mindre formella trädgårdar, fokus på mer torktåliga visningsträdgårdar med tanke på ett allt varmare klimat. Och som vanligt läckra statyer och utsmyckningar, en fröjd för ögat.

Älvsjö inredningsmässan

Tillbaka till Sverige och Älvsjö för höstens inredningsmässan, den största mässan i Norden för inredningsdesign. Även här var fokus på hållbarhet och miljöfrågor. Utmärkande för höstens mässan var: hantverk och naturliga material och mycket mönstrade textilier i olika former av exotiska blommor och djurmönster. På mässan kunde besökare få testa på att tälja sin egen slev i trä vilket var populärt. Behöver

du komplettera hemmet med brandsläckare eller brandfilt finns det riktigt snygga som pryder sin plats. Eller varför inte snickra en bänk till din trädgård med inbyggd blomlåda.

Problem med mossor?

Den 22 maj 2019, Göran Lande

En frodig gräsmatta, med tät grön gräsyta är för många det ultimata målet med trädgården. Jag blickar ofta med avund mot grannens väl-tuktade grässtrån som inger en perfekt känsla av en "golf green". Den utgör en enorm kontrast till min gräsmatta som huvudsakligen består av grön mossor med inslag av gräs.

Jag har vittnen på att jag har försökt det mesta och jag har inte legat på latsidan. Jag har gödlat, krattat, räfsat, tagit bort säckar efter säckar med mossor, men resultatet blir det samma år efter år. Det blir få enstaka grässtrån i ett grönt hav av mossor men grön är den och vissa katter gillar stället, särskilt den under äppelträdet där de kan njuta av avskildhet och utträtta sina behov. Det kanske är miljövänligt, hållbart och kompenserar för min blygsamma bilkörning till Huddinge centrum.

Det finns många knep och åtgärder att bli av med mossor, men det bästa är att börja forska i om och lära känna sin "fiende". Informationen finns på olika hemsidor och jag hittade några nyttiga råd hos bl.a. Weibulls. Jag visste inte om att mossor växer redan vid 4 grader jämfört med gräs som börjar sin tillväxt när temperaturen är runt 10 grader.

Det gör att gräsmattan kan se ut att vara full av mossor i början av säsongen. Om man har en stark gräsmatta och sköter den kommer gräset att klara av att konkurrera ut mossor. Men om mossor tagit över och gräset är svagt behöver man göra flera insatser för att gräset ska få den kraft som behövs. För att lyckas behöver man först ta reda på orsaken till varför mossor tagit över.

Generellt sett trivs mossor bättre än gräs på skuggiga platser. Genom att så en gräsort för skuggiga lägen på den skuggiga ytan ges gräsets bättre konkurrensfördel mot mossor. Man kan förbättra förutsättningarna genom att gallra buskar och träd för att skapas ett bättre ljusinsläpp.

Mossor trivs där det är fuktigt. Under våren är de flesta gräsmattor blöta. På flacka områden kan vatten samlas och blir stående länge på delar av gräsmattan om man har dålig dränering. Orsaken kan exempelvis vara en ojämn yta eller att man har en kompakt lerjord i trädgården.

Svackor jämnar man ut genom att skära ut grässvålen runt håligheten. Därefter fyller man upp med matjord och lägger

tillbaka grässvålen och vattnar. En lerbakad jord kan man bearbeta genom att dressa med grus utan mull. För att uppnå ett bra resultat behöver man förmodligen dressa flera gånger per år under flera års tid. Vid allvarliga problem med blöta över hela gräsmattan kan det krävas att man anlägger en ny gräsmatta med ett dräneringsrör, gör ett dränerande skikt av sten eller gör ett dike.

För att gräsmattan ska vara konkurrenskraftig i kampen mot mossan behöver man tillföra näring genom att gödsla. Om det var länge sedan gräsmattan gödslades kan näringsbrist vara problemet som man lätt löser med ett bra gödslingsprogram.

Om jorden är kemiskt sur, det vill säga att den har lågt pH-värde, kommer mossan att trivas bättre än gräset. Det kan åtgärdas genom att man kalkar gräsmattan. Tänk dock på att inte kalka i onödan. Lågt pH-värde är knappast

den vanligaste orsaken till mossa i gräsmattan, och det finns även vissa mossarter som trivs vid höga pH-värden.

Man kan kalka när som helst under säsongen. Undvik dock att kalka samtidigt som du gödslar. Lämpligast är att kalka under vårvintern innan marken torkat upp.

Några råd för att få stopp på mossan

- Använd beprövade medel för att stoppa mossan på våren innan gräsets tillväxt kommit igång.
- Det finns produkter som man löser upp i vatten och kan vattna med. Använd vattenkanna med stril eller tryckspruta för jämn bevattning.
- Efter en sådan behandling bör mossan mörkna och försvinna. Om mossangreppet varit omfattande behöver mossan avlägsnas med kratta/mosstrivare.
- Det bästa är att strö ett skikt av ny jord, ca 2 – 4 cm, och så med gräsfrö för en tätare gräsmatta som förhindrar mossan att etablera sig på nytt.

Inbrottssignal till tjuven.

illaägaren som åker till sitt lantställe över veckoslutet, och det råkar vara tömning av kärlen den veckan, har fått problem.

Kravspecifikationen måste ha varit att kärlen ska levereras stående. ***Signalen till tjuven som lämnas är ganska tydlig, ingen hemma!*** Vore det inte en bra idé att samarbeta med Grannsamverkan och resa upp kärlen om det nu ska vara så svårt att lämna kärlen stående. För kundens trygghet är det väl vad det handlar om...

Intresset för kunden måste vara ganska ointressant från SRVs sida när man åker runt i området och ser kärlen ligga som på bilden.

Någon gång vid tidernas begynnelse kunde Fullerstaån härledas från den udde som skjuter ut i Mälaren vid Vårby. Huddinge skrevs ursprungligen De Wilddunge.

Fullersta och Huddinge för ca 8000 år sedan. Ett tänkbart scenario när en sammanlänkad varningssignal tändes i form av eldar på högt belägna platser, så kallade vårdkasor. En hel kedja med sådana vårdkasor fanns från Vårby och långt in i Mälaren.

Fullerstaån är ett smickrande namn på ett dike längst Ävågen. Vattendraget börjar som en bäck i naturreservatets sumpmarker kring sjön Gömmaren. Bäckens rinner österut förbi några gamla bosättningar och mynnar ut i kvarndammen vid Fullersta kvarn, där den åstadkommer något så originellt som vattenfall, innan den rinner ut till diket som följer Fullerstakvarnvägen och vidare utmed Ävågen. De som kör på Ävågen lägger knappast märke till dess existens.

Vattnet i diket är ganska grunt och prytt med några gröna vattenväxter men även skräp förekommer. Vattendjupet är bara en eller par decimeter beroende på hur torrt det har varit. Vattenflödet varierar beroende på årstiden men ligger i genomsnitt på mellan 5 – 15 liter per sekund. Enstaka gånger översvämmas diket på grund av tilltäppta rör och då omvandlas Källbrink till Fullerstas

Venedig med dyrbara konsekvenser som följd i form av översvämmade källare och andra dyra försäkringsskador. Vi får bara hoppas att det hör till de ytterst sällsynta fall som inte borde få inträffa.

Men man kan bli förvånad över att detta smutsiga dike är allt som finns kvar från den tiden då en mäktig havsfjärd översvämmade Fullersta/Huddinge område för ca 8000-9000 år sedan. Då har isen smält undan för länge sedan, vattennivån började sakta sjunka ner och en trafikerad farled hade blivit till en flod som så småningom har smalnat till ett dike som ingen längre noterar. Men det intressanta är vad som hände här tidigare i historien.

Där diket är idag har en gång i tiden funnits en viktig vattenled. Troligen ledde den båttrafiken från Östersjön till området som skulle bli Mälaren. Kring

den leden hittar vi idag de äldsta spåren efter människor i område daterade till jägarstenåldern, vilket betyder att dessa är ca 8000 - 9000 år gamla.

Fynd från stenåldern, som t.ex. pilspetsar av kvarts och andra redskap, har hittats runt sjön Gömmaren. Vid den här tiden var Östersjöns vattennivå ca 50-60 meter högre än idag och Fullersta, Huddinge och stora delar av Södertörn var ett skärgårdslandskap. Gömmaren var då en fjärd i Östersjön och det är troligt att det var i trakten kring Kolartorp, som människor bosatte sig för att jaga efter fisk, säl och sjöfågel.

Wikipedia uppger att namnet "Huddinge" härstamma från "uddungarna" dvs. "de som bor på udden", de första bofasta som under brons- och järnåldern hade sin by på en udde vid Mälarens södra strand i Vårby.

Det är troligt att redan på forntiden var uddungarnas by en genomfartsort och dess invånare levde under en ständig fara då fienden oftast kom sjövägen. Som en sammanlänkad varningssignal tändes därför eldar på högt belägna platser, så kallade vårdkasar. Vårby betyder alltså byn vid vårdkasen. En hel kedja med sådana vårdkasar fanns från Vårby och långt in i Mälaren.

Vårdkasen, som anses ha stått på Vikingaberget eller Korpberget fortlever än i dag som symbol i Huddinges kommunvapen.

Andra källor uppger att namnet Huddinge, som ursprungligen skrevs De Wddunge, kan, (enligt C. I. Ståhle), härledas från den udde, som skjuter ut i Mälaren vid Vårby. Under forntiden var denna udde mer utmärkt på grund av Mälarens långa vik. Här slog sig människorna tidigt ned.

Folket vid udden blev uddingarna, och ur detta ord skulle alltså namnet Huddinge så småningom ha bildats. Uddingarnas by var den mest blomstrande av byarna i det forntida Huddinge. Det skyddande berget ytterst på udden erbjöd en vidsträckt utsikt över Mälaren. Platsen var sandig och torr och lämpade sig väl för en bosättning.

Strax utanför Gömmarområdet, i Gömmardalen har man hittat lämningar från bronsåldern eller äldre järnåldern. Vid Glömsta och Fullersta har spåren efter bosättningar från yngre järnåldern hittats.

I nuvarande Vårby gård, intill kyrkan

ner mot vattnet vilar vikingar och gamla Vårbybor från järnåldern. De yngsta gravarna är tusen år gamla och de äldsta är ca 2000 år gamla. Gravarna anlades en gång väl synligt från vattnet på Mälaren.

På 1600-talet existerade många bosättningar i området. Idag finns boställena som t.ex. Kolartorpet, Fullersta kvarn och Dammtorp kvar och längst uppe i norr, i skogskanten mot Segeltorp, kan man hitta tegelstensrester efter torpet Spikborn.

Fullersta kvarn var i drift från 1600-talet fram till 1800-talets slut. Av kvarnen återstår idag bara grunden av gråsten och kvarndammen. Under medeltiden och fram till 1600-talets mitt gick Göta landsväg förbi söder om Gömmaren, rester av denna vägsträckning är dagens Gamla Stockholmsvägen.

Det är troligt att gamla bosättningar följde vattendragen då tillgången till vatten var viktig. Bosättningar som Dammtorp, Marielund och Fullerstakvarn följer fåran av en bäck, en rännil ur sjön Gömmaren. Bäckens börjar vid sjöns östra utlopp och rinner förbi Dammtorp och Marielund mot Fullerstakvarndammen och vidare mot Fullerstaån. Vattnet rinner vidare förbi Källbrinksdammen och Kyrkdammen, genom en kulvert under Huddinge centrum och till sjön Trehörningen i Sjödalen. Gömmaren ligger således, (+46m), högst upp i sin gren av Tyresåns sjösystem.

Höjdskillnaden mellan Gömmaren och den s.k. Brandvägen är ca 25 meter. Fallhöjden på ca 3 m vid Kvarndammen gjorde att kvarnen kunde fungera. Huddinge Vatten AB/Stockholm Vatten AB har sedan 1998 vidtagit åtgärder kring kvarndammen vid Fullersta, Källbrinksdammen och Kyrkdammen med tillhörande anläggningar med syftet att förhindra översvämningar vid bebyggelsen längs Ävägen. Anläggningarna som byggdes och restaurerades har dimensionerats främst med tanke på s.k. flödesutjämning. Anläggningarna utformades också för att fördröja och i någon mån rena förorenat dagvatten (regnvatten som rinner på vägar och tak mm) innan det rinner vidare till sjön Trehörningen i centrala Huddinge.

Den 22 maj 2019, Göran Lande

SÄKERT BOENDE

Din Säkerhetsbutik

Auktoriserad låsmästare, etablerad 1978

- Datastyrd Nyckeltillv.
- Nycklar med Startspärr
- Nycklar på kod
- Dörrautomatik
- Dörrstängare
- Passagesystem
- Låssystem
- Projektering
- El & Motorlås
- Kassaskåp
- Lås för villor och radhus
- Larm
- Låsbesiktningar

Auktoriserad låsmästare, etablerad 1978

Lås-Årne Malmström AB
Kvarnbergsplan 8
Box 1093
141 23 Huddinge

Tel +46 8 711 62 00
Fax +46 8 774 68 68
E-post info@las-arne.se
www.las-arne.se

Förbered när det finns tid, var klar när det blir bråttom. Det är tanken med vår tjänst **På gång.**

Smygstarta genom att göra en radonmätning utav din fastighet, vi bjuder på radondosorna när du förbereder med oss.

Prata med oss. Vi finns alltid nära till hands.

Vi finns på Häradsvägen 69

Tel: 08-774 30 10

E-post: huddinge@fastighetsbyran.se

Fastighetsbyrån

